६७ पराशरः शाक्त्यः।अग्निः। द्विपदा विराट्।

वनेषु जायुर्मर्तेषु मित्रो वृणीते श्रुष्टिं राजेवाजुर्यम्॥ १.०६७.०१

क्षेमो न साधुः क्रतुर्न भद्रो भुवत्स्वाधीर्होता हव्यवाट्॥ १.०६७.०२

वनेषु- अरण्येषु। जायुः- जायमानः। मर्तेषु- मनुष्येषु। मित्रः- सखा। राजा- नृपः। अजुर्यं- दृढाङ्गं वीरमिव। श्रुष्टिम्- वेगवन्तमुपासकम्। वृणीते। क्षेमः- क्षेमकरः। न साधुः- सदिव। भद्रः- अभ्युदयात्मकः। क्रतुर्न- सङ्कल्प इव। आधिभौतिकोग्निरध्यात्माग्निरिव राजत इति भावः। स्वाधीः- शोभनधारणासंपन्नः। होता- द्योतनशक्तीनामाह्वाता। हव्यवाट्- देवार्थमुपासकदत्तध्यानभावनापुरोडाशादिहव्यप्रापकः ॥१ ॥२ ॥

हस्ते दधानो नृम्णा विश्वान्यमे देवान्धाद्गुहा निषीदन्॥ १.०६७.०३

विदन्तीमत्र नरो धियंधा हृदा यत्तष्टान्मन्त्राँ अशंसन्॥ १.०६७.०४

विश्वानि- सर्वाणि। नृम्णा- नेतृत्वानि। हस्ते- बाह्वोः। दधानः- धारयति। अमे- वृत्रभये सति। गुहा- हृदयगुहायाम्। निषीदन्- उपविश्य। देवान्- द्योतनशक्तीः। धात्- अस्थापयत्। यत्- यदा। हृदा- चिदाकाशलीनहृदयेन। तष्टान्- सृष्टान्। मन्त्रान्। अशंसन्- अस्तुवन्। तदा। धियंधाः- धारणाधराः। नरः- उपासकाः। अत्र। ईम्- एनमग्निम्। विदन्ति- लभन्ते ॥३ ॥४ ॥

अजो न क्षां दाधार पृथिवीं तस्तम्भ द्यां मन्त्रेभिः सत्यैः॥ १.०६७.०५

प्रिया पदानि पश्वो नि पाहि विश्वायुरग्ने गुहा गुहं गाः॥ १.०६७.०६

अजो न- जन्मरहितो विष्णुरिव। क्षाम्- सर्वंसहाम्। पृथिवीम्- भूमिम्। दाधार। द्याम्- दिवम्। सत्यैः- परमार्थसत्यप्रापकैः साधनभूतसत्यैः। मन्त्रेभिः- मन्त्रैः। तस्तम्भ- अस्तभ्नात्। पश्वः-

Dr. Rangani
WEBOLIM

पश्यतः साक्षिण इति भावः। आत्मनः। प्रिया पदानि- प्रियाः गोचरभूमिकाः। नि- नितराम्। पाहि- रक्ष। अग्ने- सर्वभूतहितक्रतो। गुहा गुहम्- गुहाया गुहाम्। चित्ते सूक्ष्मातिसूक्ष्मस्थानम्। गाः- आविश ॥५॥६॥

य ईं चिकेत गुहा भवन्तमा यः ससाद धारामृतस्य॥ १.०६७.०७

वि ये चृतन्त्यृता सपन्त आदिद्वसूनि प्र ववाचास्मै॥ १.०६७.०८

यः। ईम्- एनम्। गुहा भवन्तम्- हृद्गुहायामवस्थितम्। चिकेत- वेद। कित ज्ञाने। ऋतस्य- प्रकृतिनियतेः। धाराम्- प्रवाहम्। यः। आ ससाद- उपास्ते। ये। ऋता- प्रकृतिनियतीः। सपन्तः- स्पृशन्तः। वि- विशेषेण। चृतन्ति- कर्म ग्रथ्नन्ति। चृती हिंसाग्रन्थनयोः। आदित्- ऋतस्पर्शानन्तरम्। अस्मै- ऋतस्पर्शसमूहाय। प्र- प्रकर्षेण। वसूनि- अध्यात्मसंपदः। ववाच- उपदिशति ॥७॥८॥

वि यो वीरुत्सु रोधन्महित्वोत प्रजा उत प्रसूष्वन्तः॥ १.०६७.०९

चित्तिरपां दमे विश्वायुः सद्मेव धीराः सम्माय चक्रुः॥ १.०६७.१०

सोम एव वीरुधां महिमा। रस एव तदुपलब्धिस्थानभूतकोशमहिमा। वि- विशेषेण। रोधत्- रुणद्धि। यस्मिन् यस्मिन् कोशे रसोस्ति तस्मिन् तस्मिन् कोशे उपासकस्य तदुपलब्ध्यर्थं रसं रुणद्धि। उत- अपि च। प्रजाः- विशः प्रति। रसं प्रवाहयति। उत- अपि च। प्रसूषु- प्रकर्षनिष्पादितेषु रसेषु। अन्तः। अस्ति। अपाम्- उदकानाम्। दमे- गर्भे। चित्तिः- प्रज्ञापकः। विश्वायुः- विश्वप्राणः। सद्मेव- अस्माकं गृहमिव निवासभूतः। धीराः- धारणावन्तः। संमाय- तं संमान्य। चक्रुः- शोभनकर्म चक्रुः। सर्वभूतहितक्रत्वनुस्यूतकर्माण्येव चक्रुरिति भावः ॥९॥१०॥

Dr. Rangaji

WEBOLIM

Dr. Ranganji

WEBOLIM